

ZESPÓŁ ds. ZDROWIA PSYCHICZNEGO		BIURO RZECZNIKA PRAW PACJENTA	
WPLYNĘŁO		2012 -12- 18	
20 GRU. 2012 (datownik)		RzPP 20289	
Znak	RzPP-ZZP-0713-2-0714/12	Znak	

Grzegorz Błażewicz
Rzecznik Praw Pacjenta
Krzyszyna Barbara Kozłowska

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Podsekretarz Stanu
Elżbieta Seredyn

DPS-V-076-24 -7625/JL/12

Warszawa, 13 grudnia 2012 r.

WPLYNĘŁO	
2012-12-19 (datownik)	
Znak	RzPP- 1880/2012

Grzegorz Błażewicz
20.12.2012

Pani
Krzyszyna Barbara Kozłowska
Rzecznik Praw Pacjenta

Szanowne Pani Dyrekcjo,

Odpowiadając na Pani pismo z dnia 6 listopada 2012 roku znak Rzep-ZZP-0713-2-3/MO/KAS/11/12 w sprawie informacji odnośnie realizacji zadań określonych w rozporządzeniu RM w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, uprzejmie wyjaśniam co następuje:

Ad.1) zadanie 1.1.1. określone w załączniku Nr 1 cz. II do w/w rozporządzenia „ustalenie priorytetów promocji zdrowia psychicznego w dziedzinie polityki społecznej i środowisku pracy”.

Należy podkreślić, że podstawowy dokument regulujący stosunki pracodawcy z pracownikami, jakim jest KODEKS PRACY zawiera przepisy dotyczące :

- równego traktowania w zatrudnieniu (art. 113, art. 183a – 183e) zakazują jakiegokolwiek dyskryminacji w zatrudnieniu, zarówno bezpośredniej, jak i pośredniej, przy czym katalog cech, ze względu na które taka dyskryminacja jest niedozwolona – jest jedynie przykładowy.
- dotyczące zjawiska mobbingu (art. 943). Umożliwiają one osobie, wobec której stosowany jest mobbing, dochodzenie na drodze sądowej odpowiedniego zadośćuczynienia pieniężnego, a w razie rozwiązania przez nią stosunku pracy z tego powodu – odpowiedniego odszkodowania.

Inne przepisy przygotowywane przez tutejszy resort, w tym w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, rehabilitacji zawodowej i społecznej finansowanych ze środków Państwowego Funduszu osób Niepełnosprawnych wspierają równy dostęp wszystkich osób, w tym osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, do usług rynku pracy, wsparcia i usług ze środków PFRON. Dlatego też nie przewiduje się zmian w dotychczasowych, czy też tworzenie odrębnych możliwości skierowanych do wybranej grupy, bowiem byłyby to działania dyskryminujące wobec innych osób korzystających z usług rynku pracy, czy też z dostępu do rehabilitacji zawodowej i społecznej adresowanych do osób niepełnosprawnych.

Tylko w zakresie pomocy społecznej tworzone są niektóre przepisy adresowane tylko do osób z zaburzeniami psychicznymi, bowiem takie zadania na pomoc społeczną nałożyła ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. W roku 2010 wprowadzono dodatkowe przepisy (art. 51a, 51b i 51c) do ustawy o pomocy społecznej, które zawierają szczegółowe zapisy dotyczące poszczególnych rodzajów ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, sposobu finansowania tych jednostek (zadanie z zakresu administracji rządowej zlecone do realizacji gminie lub powiatowi), a także odpłatności za usługi

świadczone w tych jednostkach. Działanie to miało na celu rozróżnienie ich od innych ośrodków wsparcia w systemie pomocy społecznej. Dodatkowo w art. 51a ust. 5 wprowadzono upoważnienie ustawowe do określenia zasad funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy oraz standardów usług w nim świadczonych. Na tej podstawie wydano w 2010 roku rozporządzenie z dnia 9 grudnia 2010 roku w sprawie środowiskowych domów samopomocy, które określa standard lokalowy i standard usług tych jednostek, a także okres na dostosowanie obiektów do wymaganych standardów (koniec 2014 roku). Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 stycznia 2011 roku.

W 2012 roku Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał także rozporządzenie z dnia 14 marca 2012 roku w sprawie mieszkań chronionych (Dz.U. z 2012 roku, poz. 305), które określa rodzaj i zakres wsparcia świadczonego w tych mieszkaniach, a także warunki kierowania i pobytu w tych miejscach. Dodatkowo przepis § 3 ust. 2 rozporządzenia umożliwia niektórym osobom zamieszkanie na czas nieokreślony, w tym osobom z zaburzeniami psychicznymi. Przepis ten umożliwia „zatrzymanie” osoby z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym i stanowi znacznie tańszą alternatywę dla domu pomocy społecznej.

Dodatkowo w ustawie o pomocy społecznej rozszerzono możliwość prowadzenia rodzinnego domu pomocy na organizacje pożytku publicznego (wcześniej tylko osoby fizyczne), a także rozszerzono grupę beneficjentów tej formy wsparcia o osoby niepełnosprawne (wcześniej osoby starsze). Ponadto wydano rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 roku w sprawie rodzinnych domów pomocy, które określa standard, rodzaj i zakres usług świadczonych w tych domach, a także warunki kierowania, odpłatności i nadzoru na tymi jednostkami.

Aktualnie trwają prace nad rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rehabilitacji społecznej w domach dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które przygotowuje się na podstawie upoważnienia w art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375). Jeszcze w tym roku projekt zostanie przekazany do konsultacji zewnętrznych.

Ad.2) zadanie 2.2.2 określone w załączniku Nr 1 cz. II do w/w rozporządzenia „przygotowanie programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów pomocy społecznej w zakresie poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej”

Program, a w zasadzie działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej w zakresie, o którym mowa wyżej nie został jeszcze opracowany, ponieważ punktem wyjścia do przygotowania takiego dokumentu będzie ustalenie docelowej sieci domów pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych i docelowej sieci środowiskowych domów samopomocy. Prace w tym zakresie jeszcze trwają, ponieważ dane przekazane przez województwa, w szczególności odnoszące się do docelowej sieci domów pomocy społecznej wydają się nieracjonalne.

Planuje się, że działania Ministra dotyczyć będą wsparcia zarówno jednostek samorządu terytorialnego jak również organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi na zlecenie samorządu terytorialnego. Przewiduje się finansowanie zadań z budżetu resortu jak i ze środków rezerwy celowej budżetu państwa. Działania obejmować będą dotychczasowe zadania realizowane przez tut. resort tj. realizację Programu „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi” oraz wsparcie w zakresie rozwoju ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowe domy samopomocy i kluby samopomocy). Przewiduje się także wsparcie w zakresie rozwoju mieszkań chronionych, rodzinnych domów pomocy, a także specjalistycznych usług

opiekuńczych. Po opracowaniu takiego dokumentu i przyjęciu go przez kierownictwo resortu, zostanie on przekazany do wiadomości także Pani Rzecznik.

Poniżej przekazuję informację o działaniach Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej mieszczących się w Narodowym Programie ochrony Zdrowia Psychicznego.

DZIAŁANIA MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO w latach 2011 i 2012

I. Rozwój sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – finansowanie ze środków rezerwy celowej budżetu państwa

W roku 2011 do MPiPS wpłynęło ze wszystkich województw 428 wniosków dotyczących finansowania różnych zadań (inwestycje, remonty, doposażenie, uruchomienie nowych miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi) na ogólną kwotę **62 500 516 zł**. Przyznano na ten cel środki w wysokości **20 701 010 zł**.

Sfinansowano 223 zadania, w ramach których utworzono 1137 nowych miejsc w już istniejących lub nowych środowiskowych domach samopomocy. Powstało 16 nowych domów na ogólną liczbę 411 miejsc.

W roku 2012 do MPiPS wpłynęły 423 wnioski dotyczące sfinansowania zadań w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które opiewały na kwotę **73.588.564 zł**. Na zadania przyznano środki w wysokości **30 mln zł**, w tym 16.260.862 zł na zadania inwestycyjne. Przyznane środki pozwolą na sfinansowanie 300 zadań, w tym utworzenie 1057 nowych miejsc w już istniejących lub nowych środowiskowych domach samopomocy. Szacuje się, że powstanie 26 nowych ŚDS na 736 miejsc.

II. Program resortowy oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi – finansowanie z budżetu Ministra Pracy i Polityki Społecznej

Corocznie Minister Pracy i Polityki Społecznej na podstawie art. 23 ust.1 pkt 7a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) ogłasza otwarty konkurs ofert na finansowe wsparcie realizacji projektów dotyczących „Oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi”. Konkurs adresowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, a także organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn.zm.) oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 tej ustawy, prowadzących działalność mającą na celu umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, możliwości i zasoby. W konkursie mogą brać udział także niepubliczne podmioty pomocy społecznej działające w formie samopomocy osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin.

Celem konkursu jest wspieranie realizacji projektów zmierzających do umożliwienia osobom z zaburzeniami psychicznymi, zwłaszcza osobom przewlekle psychicznie chorym i upośledzonym umysłowo, a także ich rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych pojawiających się zwłaszcza w związku z wykluczeniem społecznym omawianej grupy osób, a także umożliwienie pełniejszej integracji społecznej wyżej wymienionej grupy osób ze środowiskiem społecznym, w którym powinni funkcjonować. Corocznie na realizację tego Programu planowana jest kwota **3 mln złotych**. Zgłoszone do Konkursu projekty powinny przyczynić się zwłaszcza do:

1. Poprawy integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym.
2. Inspirowania, projektowania oraz tworzenia i organizowania:
 - a) partnerstw pomiędzy różnymi instytucjami i podmiotami działającymi w obszarze pomocy i integracji społecznej na rzecz inicjowania przedsięwzięć dla pokonywania przez osoby z zaburzeniami psychicznymi barier uniemożliwiających im uczestniczenie w życiu społeczno-gospodarczym, szczególnie w miejscu zamieszkania lub pobytu,
 - b) działań zmierzających do poprawy jakości i efektywności usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, przywracania ich do funkcjonowania w lokalnym środowisku zamieszkania, pobytu, a także zwiększenia ich integracji społecznej,
 - c) lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz programów, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, ze szczególnym uwzględnianiem przypadków osób z zaburzeniami psychicznymi,
 - d) lokalnych projektów i programów związanych z organizowaniem i funkcjonowaniem różnorodnych ofert oparcia społecznego dla osób przewlekle psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo, wykorzystujących potencjał dialogu społecznego na rzecz włączania społecznego tych osób i wyposażenie ich w kompetencje umożliwiające im pełnienie różnorodnych ról społecznych i osiągnięcia pozycji społecznej dostępnych członkom społeczności, w której żyją osoby z zaburzeniami psychicznymi.
3. Promowania dobrych praktyk, wzorów i modeli:
 - e) pomocy omawianej grupie osób, w tym usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi przez jednostki organizacyjne służb: pomocy społecznej oraz zatrudnienia celem tworzenia sieci optymalnych ofert wsparcia,
 - f) funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi w ich środowisku społecznym, a także w instytucjach zapewniających im wsparcie,
 - g) integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, głównie przez wyposażenie ich w kompetencje umożliwiające pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznej dostępnej osobom sprawnym, a także przez zmianę istniejących stereotypów dotyczących oceny przydatności społecznej tych osób,
 - h) wspierania rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi przez efektywniejsze wykorzystanie transferów socjalnych.

Oceny zgłoszonego na konkurs projektu pod kątem formalnym i merytorycznym dokonuje Komisja konkursowa, a następnie przedkłada Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej listę rankingową do akceptacji.

W 2011 r. w ramach otwartego konkursu ofert na finansowe wsparcie projektów nadesłano 217 wniosków. Minister Pracy i Polityki Społecznej wsparł 56 projektów realizowanych przez: **20 gmin, 8 powiatów, 25 stowarzyszeń, 2 podmioty kościelne, 1 fundację.**

W 2012 r. w ramach otwartego konkursu ofert na finansowe wsparcie projektów nadesłano 217 wniosków. Minister Pracy i Polityki Społecznej wsparł 65 projektów, z czego 37 dotyczyło podmiotów niepublicznych. Wsparcie otrzymało **17 gmin, 11 powiatów, 27 stowarzyszeń, 5 podmiotów kościelnych, 2 fundacje, 1 spółdzielnia socjalna, 2 inne podmioty niepubliczne.**

Ad. 3) zadanie 2.2.3 w załączniku Nr 1 cz. II do w/w rozporządzenia –monitorowanie realizacji programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów pomocy społecznej w zakresie poszerzania, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy

i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej”

Zadania w wyżej wymienionym zakresie monitorowane są poprzez zbieranie i analizowanie danych zawartych w statystykach MPiPS-03 (zadania własne i zlecone realizowane przez gminy i powiaty) oraz MPiPS-05 dotyczące domów pomocy społecznej (o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym) oraz środowiskowych domów samopomocy (o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym) w układzie - Polska ogółem oraz w układzie wojewódzkim.

Projekty które otrzymały dotacje w ramach Programu oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi zobowiązane są do przekazania sprawozdania z realizacji projektu. Osoby oceniające sprawozdania mogą prosić o uzupełnienie informacji w tym zakresie lub o jej uszczegółowienie. Część projektów podlega kontroli Biura Kontroli tut. resortu. Corocznie zadanie to jest kontrolowane przez NIK.

Zadania finansowane z rezerwy celowej budżetu państwa podlegają kontroli Wojewodów. Wszelkie zmiany w zakresie przekazanej dotacji na uzgodnione z Wojewodami zadania wymagają zgody tut. resortu.

Zadania, dla których opracowane zostały standardy usług (DPS, ŚDS, mieszkania chronione,) podlegają kontroli Wojewody w tym zakresie. Każda z takich jednostek podlega raz na 3 lata kontroli kompleksowej. Mogą być też przeprowadzane kontrole problemowe, doraźne i sprawdzające. Jeżeli zespół inspektorów Wojewody wykazuje niedociągnięcia, czy też nieprawidłowości w realizacji zadań, jednostka organizacyjna pomocy społecznej ma możliwość zgłosić zastrzeżenia do zaleceń pokontrolnych. Jeżeli Wojewoda nie uwzględni zastrzeżeń kontrolowana jednostka w terminie 30 dni obowiązana jest powiadomić Wojewodę o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.

Przekazuję Pani Rzecznik także 15 załączników do niniejszego pisma przedstawiające dane o liczbie osób z zaburzeniami psychicznymi, które korzystały z różnych form wsparcia w ramach pomocy społecznej w latach 2011 i w I półroczu 2012 w układzie wojewódzkim (z wyjątkiem danych dot. domów pomocy społecznej, które zbierane są tylko raz w roku).

Załączniki 1, 1a i 1b - dotyczą **domów pomocy społecznej** odpowiednio dla osób przewlekle psychicznie chorych, dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;

Załącznik 2 i 2a dotyczą **mieszkań chronionych** odpowiednio o zasięgu lokalnym (prowadzonych przez gminę lub na jej zlecenie) i zasięgu ponadlokalnym (prowadzonych przez powiat lub na jego zlecenie)

Załącznik Nr 3 dotyczy **rodzinnych domów pomocy** w podziale na osoby fizyczne i organizacje pożytku publicznego;

Załączniki 4 ,4a, 4b i 4c dotyczą **ośrodków wsparcia dla osób za zaburzeniami o zasięgu lokalnym** (prowadzone przez gminę lub na jej zlecenie), przy czym wskazują odpowiednio ośrodki wsparcia ogółem, w tym: kolejno środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i inne ośrodki wsparcia dla tej kategorii osób;

Załączniki 5 ,5a, 5b i 5c dotyczą **ośrodków wsparcia dla osób za zaburzeniami o zasięgu ponadlokalnym** (prowadzone przez powiat lub na jego zlecenie), przy czym wskazują odpowiednio ośrodki wsparcia ogółem, w tym: kolejno środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i inne ośrodki wsparcia dla tej kategorii osób;

Załącznik 6 dotyczy specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodę wyrażam
Elżbieta Jędrzejka